

De Tremp a la República del Congo amb escala al Senegal

Estrenem secció amb el testimoni de Rubén Bañuelos Bons, un jove trempolí que porta quatre anys vivint a l'Àfrica

Trempolí de naixement, en Rubén va marxar al Senegal fa quatre anys. Foto: Rubén Bañuelos

Explica Ryszard Kapuscinski, en la que probablement sigui la millor descripció mai feta de l'Àfrica - em refereixo a la seva novel·la *Eben-* que els africans tenen un sentit diferent del temps. Així com els europeus l'entenem com una realitat objectiva i absoluta que ens fa súbdits de les dates, els dies i les hores, els africans ho perceben com quelcom obert i subjectiu. Són ells, els homes, qui decideixen el ritme i el moment en que succeeixen les coses.

En Rubén (Tremp, 1986), tot i la seva fisonomia nòrdica, ja és un africà més. Mentre jo l'espero dins del bar on hem quedat, neguitós perquè no apareix, ell pren tranquil·lament una cervesa a la terrassa esperant a que jo arribi. La conversa és amena i fluida i s'allarga més enllà de l'entrevista. Li agrada molt xerrar i fins i tot s'excusa varies vegades perquè, segons ell, s'enrotlla massa. Vitalista de mena, reflexiona sobre el moment actual. Per ell, és l'oportunitat perfecta dels joves per arriscar: no tenim res, i per tant, tampoc tenim res a perdre.

Per què vas marxar del Pallars?

Curiosament la primera vegada que vaig marxar a viure fora del Pallars va ser pel futbol. Em va fixar el Lleida i me'n vaig anar a viure allà. Després ho vaig deixar i vaig anar a acabar el batxillerat a Manresa i finalment a Barcelona, a estudiar la carrera. La idea de l'Àfrica sempre

m'havia rodat pel cap i durant un temps vaig estar buscant per fer un voluntariat però no trobava res. Al final vaig decidir marxar a l'Europa de l'est però a l'últim moment vaig conèixer a una noia que estava a una ONG a l'Àfrica i això em va permetre anar-hi. Era el 2008.

Ja per quedar-t'hi?

No. Llavors estava a mitja carrera i vaig anar-hi a veure si hi havia possibilitats de, en un futur, tornar per quedar-m'hi una temporada llarga. Vaig conèixer a una família encantadora i a partir de llavors els dos anys que em quedaven d'universitat van ser preparació per anar-hi a viure. I així va ser, al 2011 vaig acabar la carrera i me'n vaig anar al Senegal. Encara no havia acabat que ja tenia els vols comprats.

I allà, què hi feies?

Doncs jo li vaig fer una proposta a l'ONG. Com que enviar voluntaris cada any surt molt car, els vaig proposar que jo em quedava allà i sempre que sortís un projecte, si volien, podien comptar amb mi ja que ja estava sobre el terreny. A més, jo tenia en ment una iniciativa pròpia: la rehabilitació d'un antic campament turístic per a convertir-lo en un campament solidari on part del que paguessin els turistes és destinés a l'ONG. Els va agradar la idea i la vam dur a terme. Malauradament, aquesta ONG va haver de tancar fa no massa perquè no ens arribava el finançament d'un parell de projectes que ens havien aprovat i econòmicament ja no era sostenible.

Ara ja no estàs al Senegal oi? A què et dediques actualment?

Afortunadament, dies després que tanqués l'ONG per a la que jo treballava al Senegal em van trucar de l'Institut Jane Goodall, al Congo, que és on estic actualment. Treballo en l'expansió de la reserva de Tchimpounga. Sóc expert en bioconstrucció i em dedico a ampliar les instal·lacions de la reserva en la que els ximpanzés estan en semillibertat.

Què significa que un ximpanzé està en semillibertat?

La Fundació es dedica a recollir ximpanzés ferits o que la policia ha interceptat mentre algú intentava traficar amb ells. Els curem i els cuidem fins que l'animal és capaç de sobreviure per sí sol a la natura. Aquest és l'estat de semillibertat, mentre es rehabilita el ximpanzé. Nosaltres ens dediquem a simular les condicions de vida a la selva per a que l'animal s'hi torni a adaptar. Un cop està preparat el deixem en llibertat.

En Rubén fent una ruta dins de la reserva de Tchimpounga. Foto: Rubén Bañuelos

Podries fer alguna cosa similar al que fas al Congo però al Pallars?

Òbviament el que faig ara amb el ximpanzés no, però sí que si tornés m'agradaria emprendre alguna iniciativa relacionada amb la bioconstrucció aquí. Quan estàs fora sempre penses en què podries fer si algun dia has de tornar. M'encantaria muntar una associació o un equip de treball relacionat amb la construcció amb materials naturals.

Marxar sempre és difícil, però tant lluny i en un ambient tant diferent ha de ser especialment dur. A què has renunciat per estar fora?

El que més dol és no veure l'evolució del meu entorn. Amics que tenen fills i no els veig créixer, altres que es casen, la família, etc. El distanciament de les relacions personals és el que sap més greu.

Ho tornaries a fer o et penedeixes d'haver marxat?

Sense dubte ho tornaria a fer.

Treballar a l'Àfrica no és treballar a Barcelona, que en un tres i no res estàs aquí. Amb quina freqüència tornes?

Doncs en els quatre anys que porto fora he vingut tres vegades. Els primers dos anys no vaig tornar i en aquests últims dos anys he vingut tres vegades, tot i que aquest últim cop és per feina. A partir d'ara, amb la feina que tinc espero poder venir un cop a l'any amb regularitat.

És tanta com t'agradaria?

Sí, la freqüència ja m'està bé, però el que més m'agradaria és que fos més fàcil. Que si tens una temporada dolenta i decideixes desconnectar quinze dies puguis venir a casa, però el preu dels vols i les responsabilitats laborals que tinc allà m'ho fan molt difícil.

Venint un cop a l'any i havent estat dos sense tornar, encara conserves els amics de sempre?

Sí, conservo la mateixa colla d'amics. Evidentment és diferent, perquè ells ja s'han acostumat a que estiguis fora i quan estàs aquí has d'anar una mica al darrera perquè comptin amb tu. A vegades no pensen que hi ets i fan plans en els que no t'hi compten, o s'obliden d'avisar-te, però tu ja saps que és normal i que ho fan sense mala fe així que t'ho prens amb humor. Però sí, per sort mantinc encara els amics de sempre.

Una manera típicament pallaresa de retrobar-se amb vells companys són els sopars de Generació, has pogut assistir a algun?

La meva generació no és molt donada a fer-ne, però sí que he estat a un parell que, curiosament, he organitzant jo mateix. Tens tantes ganes de veure a tothom que la millor manera de reunir-los és organitzant-los tu mateix. A més sempre tens aquella por a que l'organitzi algú altre i s'oblidi de tu!

El Pallars és petit i sovint, inclús a Catalunya, ja els costa ubicar-lo. Una curiositat, tu que estàs tan lluny, quina referència dones quan et pregunten d'on ets?

Jo dic que de Barcelona, que és el que la gent més coneix allà.

I com es veu el Pallars des d'allà?

Amb enyorança. Ho veig com una zona de muntanya que no ha estat massificada i encara conserva aquella tranquil·litat que tants pocs llocs tenen avui dia. Tot i estar relativament a prop de la ciutat, es tracta d'un ambient molt diferent on pots refugiar-te de l'estrès del dia a dia.

En Rubén arregla el sostre d'un dormitori per a ximpanzés a la reserva de Tchimpounga. Foto: Rubén B.

Havies portat als teus amics de fora?

Sí, sempre que he pogut he portat als meus amics. Hem fet calçotades, hem anat de ruta a Montcortès, a Mont-rebei, etc.

Quina percepció creus que té la gent que no és d'aquí? Canvia un cop ho coneixen?

Normalment la gent pensa que està molt lluny. S'imaginen Tremp com un poble petit dalt de la muntanya on encara tenim carrers amb sorra i quan els portes aquí i pugen a Comiols ja s'estan imaginant que van al cim de la muntanya. Però després, quan veuen que baixes i arribes a Tremp, queden sorpresos que sigui tan gran i de la vida que hi ha.

Com vendries el Pallars a aquesta gent?

Crec que l'entorn natural i el potencial paisatgístic que té el Pallars molt pocs llocs el tenen. Com deia abans, és una zona natural que encara no ha estat massificada ni explotada i on es pot gaudir de paratges únics. De fet, recentment un amic meu em va enviar fotos dels Andes on ell era de viatge i, sincerament, a mi m'agrada més Aigüestortes.

Com t'informes del dia a dia de la comarca?

Ara a través de Pallars Digital, però fins a la seva aparició bàsicament a través de la família, quan parlava amb ells per telèfon. Perquè al Senegal només ens arribava Radio Nacional de Espanya i després, amb el poc internet que teníem, mirava publicacions alternatives o els diaris generalistes on del Pallars en parlen poc, per no dir res.

Et veus tornant?

Sí. A dia d'avui no està en els meus plans però en un futur sí que m'hi veig. Tot i que ara treballo en projectes de cooperació, el meu somni a dia de demà és dedicar-me al tema dels refugiats. També cal veure com va a nivell de família, perquè educar uns fills a l'Àfrica és complicat. Quan tenen tres o quatre anys has de prendre una decisió: si els vols apuntar a una escola internacional i assumir el seu model educatiu o marxar.

Què necessita el Pallars per acabar amb la diàspora?

Crec que el primer que necessita el Pallars, igual que tot el món, és disminuir el ritme de procreació. Cada vegada hi ha més gent al món i els recursos són limitats. D'altra banda, la clau és la feina. Molta gent es veu obligada a viure fora perquè és on hi ha oportunitats laborals però li agradaria viure aquí. Falta inversió; alguna gran empresa que pugui retenir a la gent formada que surt d'aquí, que cada dia és més, i que es veu obligada a marxar.

EL TEST DEL BON PALLARÈS

Un menjar pallarès:

La girella

Una paraula pallaresa que mantens:

"Lo"

Un indret del Pallars:

Rivert

Un pallarès il·lustre:

Jordi Ubach

Un record:

Arribar per Cellers i veure les muntanyes nevades

El que més t'agrada:

El pantà de Sant Antoni

El que menys:

La manca d'oportunitats

Un amic:

Isaac Parra

Un/a professor/a:

Maria Teresa Ramoneda

Una festa major:

Arcalís

